Hvorfor arbejde strategisk med fremmedsprog og hvordan kommer I i gang?

Marts 2026
NCFF

Hvorfor arbejde strategisk med fremmedsprog og hvordan kommer I i gang?
1. udgave 2026
Copyright © 2026 Forfatterne & NCFF

Forfatter: NCFF

Indholdsfortegnelse

Hvorfor skal man arbejde strategisk med fremmedsprog og hvordan kommer man i gang? 4

Hvem skal være med i arbejdet? 6

Hvordan kommer I godt fra start og i gang? 11

Cases om sprogstrategisk arbejde 27

Hvorfor skal man arbejde strategisk med fremmedsprog og hvordan kommer man i gang?

Strategisk arbejde med fremmedsprog sikrer et stærkt fremmedsprogsfagligt miljø, som igen sikrer:

- At eleverne får en endnu bedre fremmedsprogsundervisning, hvor de tydeligt oplever progression og opnår stærke fremmedsprogskompetencer.
- Fastholdelse af fremmedsprogslærerne og rekruttering af nye kræfter.

Det kan derfor være gavnligt at arbejde strategisk lokalt på skolerne og at udarbejde en kommunal eller en regional strategi for området med direkte forbindelse til skolerne. Man behøver dog ikke en egentlig sprogstrategi for at arbejde strategisk. Man kan starte med enkelte indsatser.

Forankring af indsatserne

Det vigtige er, at indsatserne forankres, idet det er forankringen, der skaber forandringen på den lange bane.

Man kan forankre sine indsatser ved:

1. At indsatserne taler sammen med skolens overordnede strategi.
2. At man udpeger en tovholder - en resurseperson - til at lede indsatserne og sørger for, at tovholderen er klædt fagligt på til opgaven.
3. At lærerkollegiet og også gerne eleverne føler et medejerskab til indsatserne.
4. At ledelsen støtter op om det strategiske arbejde og afsætter de nødvendige resurser.
5. At man løbende sikrer en faglig opdatering af sproglærerne.

Hvad er strategisk arbejde?

Med "strategisk arbejde" med fremmedsprog mener vi i NCFF det, at grundskoler, ungdomsuddannelser, kommuner og regioner arbejder koordineret, systematisk og sammenhængende med udvikling af fremmedsprogsområdet. Det handler altså ikke om at have en egentlig sprogstrategi, men mere om at være bevidst om de indsatser, man igangsætter - hvad prioriterer man, hvorfor, og hvem skal involveres i arbejdet, og hvordan forankrer man de indsatser, som man gerne vil gå videre med?

Hvem skal være med i arbejdet?

Det kræver en koordineret indsats at arbejde strategisk med fremmedsprog. Det er derfor vigtigt, at arbejdet sker i et samarbejde mellem skolens ledelse, resurseperson(er), sproglærere i et samlet sprogteam og elever. Afhængigt af indsatserne kan det også være en god idé at inddrage eksterne samarbejdspartnere som fx kommunale eller regionale konsulenter. Især på grundskoleområdet kan den kommunale skolekonsulent være en vigtig sparringspartner i skolens udviklingsarbejde og i samarbejdet mellem grundskole og ungdomsuddannelser.

Nogle skoler har en sprogfagsvejleder eller en sprogfagskoordinatorfunktion, mens det på andre skoler er en eller flere resursepersoner, som mere uformelt koordinerer udviklingsarbejdet inden for sprogfagene. Hvis skolens indsatser kun varetages af enkeltpersoner uden en formel rolle eller funktionsbeskrivelse, er der risiko for at indsatserne bliver svækket eller stopper, hvis personen fx skifter job.

Vi anbefaler derfor:

- At resursepersoner bliver efteruddannet fx som sprogfagsvejledere eller via en master i fremmedsprogsdidaktik.
- At skolen udarbejder en funktionsbeskrivelse for deres resurseperson(er), som tydeliggør ansvar og opgaver, og at der allokeres timer.
- At skolens resurseperson(er) bliver del af et netværk - fx et lokalt eller kommunalt netværk.
- At alle skolens lærere i fremmedsprog løbende og systematisk opdateres inden for fremmedsprogsdidaktik. Læs mere under kapitlet *Hvordan kommer vi i gang?*

Rollerne som resurseperson, ledelse og kommunal konsulent

Resursepersonens rolle

Vi anbefaler, at man som skole får efteruddannet sin(e) resurseperson(er). Vi fremhæver her uddannelsesretningen sprogfagsvejleder på den pædagogiske diplomuddannelse, som er målrettet sproglærere fra både grundskolen og ungdomsuddannelserne. Master i Fremmedsprogsdidaktik er et andet godt bud på relevant fagdidaktisk efteruddannelse. Læs om begge efter- og videreuddannelsestilbud nedenfor under *kompetenceudvikling*.

Erfaringer fra projektet *Fremmedsprog, forandring og forankring* viser, at en sprogfagsvejleder kan fungere som en krumtap i udviklingen af skolens fremmedsprogsundervisning: En sprogfagsvejleder har en dybdegående fremmedsprogsdidaktisk viden samt kompetencer i kollegial vejledning, som kan bruges til at rådgive, vejlede og sparre med både kolleger og skoleledelse. Sprogfagsvejlederen kan bl.a. fungere som tovholder for læringsfællesskabet (forum for fælles udvikling af undervisningen) og for udviklingsprojekter på skolen.

Vi anbefaler også, at resursepersonen deltager i netværk med andre resursepersoner. Det kan fx være et kommunalt netværk for sprogfagsvejledere. Læs vores anbefaling om kommunale netværk for sprogfagsvejledere.

Kompetenceudvikling

- Uddannelsesretningen *Sprogfagsvejleder* består af tre moduler à hver 10 ECTS på den pædagogiske diplomuddannelse (PD) og udbydes af professionshøjskolerne. Uddannelsen henvender sig både til grundskole- og gymnasielærere. Læs mere om de enkelte moduler i studieordningen for den pædagogiske diplomuddannelse. Læs mere om sprogfagsvejlederuddannelsen på professionshøjskolernes hjemmesider.
- Master i Fremmedsprogsdidaktik (MIF) på Københavns Universitet. MIF-uddannelsen tilbyder en specialisering i fremmed- og andetsprogspædagogik i forlængelse af kursisternes uddannelse i et fremmedsprog (spansk, tysk, engelsk, fransk, arabisk m.v.) eller i dansk. Kursisterne kommer typisk fra grundskole, gymnasium og videregående uddannelser. Uddannelsen udbydes som deltidsstudium over 3 år og består af fire moduler à hver 15 ECTS.

Redskaber

Til implementering af en formel funktion som resurseperson på skolen og til varetagelse af opgaverne kan man lade sig inspirere af følgende dokumenter og skabeloner.

Redskaberne er udviklet til grundskolen, men ungdomsuddannelserne kan også hente inspiration her:

- Download eksempler på funktionsbeskrivelse
- Download skabelon til årshjul
- Download idéer til indhold i skolens årshjul for fremmedsprogsundervisningen

I projektet *Fremmedsprog, forandring og forankring* har vi sammen med tre professionshøjskoler, fem kommuner og over 20 folkeskoler udviklet konceptet "En vej til bedre fremmedsprogsundervisning".

Konceptet består af følgende komponenter:

- Uddannelse af en sprogfagsvejleder
- Fortsat fremmedsprogsdidaktisk opkvalificering af fremmedsprogslærerne
- At fremmedsprogslærerne kan mødes i læringsfællesskaber på tværs af sprogfag og klassetrin og sammen arbejde med at udvikle god sprogundervisning
- At sprogfagsvejlederen mødes med andre sprogfagsvejledere i et kommunalt netværk

Læs mere

Ledelsens rolle

Ledelsen har en afgørende rolle i det strategiske arbejde med fremmedsprog. For mange skoler vil det være nyt at skulle arbejde på tværs af sprogfagene, og der vil måske skulle gøres op med både vanetænkning og ske ændringer af eksisterende samarbejdskulturer. Dette arbejde kan ikke udføres af resursepersonen alene, men kræver en indsats fra både ledelse og lærerkollegie.

Ofte vil en resurseperson som fx en sprogfagsvejleder eller en fremmedsprogskoordinator fungere som en uformel mellemleder. Det kan være en svær rolle at balancere i og kræver ledelsesopbakning.

Vi anbefaler derfor, at ledelsen:

- understøtter og skaber de bedst mulige strukturelle og logistiske forudsætninger for resursepersonens virke på skolen

- sikrer, at der udarbejdes rammer for fremmedsprogsområdet på skolen, og at der arbejdes med at fastholde eller skabe en udviklings- og læringskultur
- understøtter det faglige læringsfælleskab på skolen (forum for fælles udvikling af undervisningen).

En samarbejdskultur

Ifølge professor og leder af Center for Gymnasieforskning, Syddansk Universitet, Ane Qvortrup og ph.d. og lektor på UCL Hanne Fie Rasmussen er det vigtigt, at man som skole har:

- *En udviklings- og læringskultur* - hvor man udvikler idéer og planlægger sammen, koordinerer og deler tips og idéer

Denne kulturform er afhængig af, at man også har:

- *En funktionalitetskultur* - som fx muliggør praktisk organisering og koordinering af opgaver
- *En familiekultur* - hvor lærerkollegiet er præget af gensidig respekt, hyggelig og uformel stemning, loyale og venskabelige relationer

Idéen om samarbejdskulturerne er bl.a. inspireret af Lise Tingleff Nielsens arbejde inden for skoleudvikling, som udfoldes i bogen *Skoleudvikling - En praksisbaseret tilgang* (Dafolo, 2022).

Konsulentens rolle

Kommunens skolekonsulent er en vigtig sparringspartner for skolen i det strategiske arbejde med fremmedsprog. Ikke alle kommuner har en konsulent med specifikt ansvar for fremmedsprogsområdet, men vi anbefaler, at man som kommune etablerer en kommunal koordinatorfunktion for fremmedsprogsområdet, ligesom man også har set med naturfags-koordinatorer.

Konsulenten kan udover at være en vigtig brik i udviklingen af fremmedsprogsundervisningen i kommunen også være en vigtig samarbejdspartner for ungdomsuddannelserne og andre eksterne samarbejdspartnere. Vil man som ungdomsuddannelse gerne etablere et samarbejde med kommunens grundskoler, er det en god idé at kontakte kommunes skolekonsulent, da konsulenten blandt andet kan formidle kontakten til skolerne samt fastholde kommunikationen på institutionsniveau.

En kommunal sprogfagskoordinator kan fx:

- være tovholder for implementering af kommunens strategiske arbejde med fremmedsprog i samarbejde med skolechefen og kommunens skoler.
- formidle ny viden, nye ministerielle tiltag, nye projekter og øvrig relevant viden til skolerne.
- vejlede og sparre med ledelse og resursepersoner på kommunens skoler fx i forhold til efter- og videreuddannelse, didaktik, digitale redskaber, materialer, udviklingsprojekter og sproglige læringsmiljøer.
- være tovholder og facilitator for sprogfagsvejledernetværk på tværs af kommunens skoler.
- deltage aktivt i regionale og nationale fremmedsprogsnetværk, arrangementer og konferencer samt samarbejde med NCFF.
- samarbejde med og være ansvarlig for brobygning til ungdomsuddannelserne på fremmedsprogsområdet.
- udvikle kommunalt samarbejde med eksterne samarbejdspartnere fx institutioner, virksomheder, internationale partnere, ERASMUS og eTwinning.
- initiere og koordinere kommunale sprogbegivenheder.
- arrangere og eventuelt afholde kompetenceudviklingskurser for lærere.

Se fx dette eksempel på et årshjul for arbejdet med fremmedsprogsundervisningen i Kolding Kommune. Eksemplet er udarbejdet af kommunens skolekonsulent Tine Majgaard Mortensen.

Hvordan kommer I godt fra start og i gang?

Der kan være mange veje i det strategiske arbejde, men det handler overordnet om at have en udviklingsorienteret kultur på skolen og rammer, der muliggør, at man sammen på skolen kan lave udviklingsarbejde.

Lidt har også ret. Det vigtigste er:

- at indsatserne er målrettet undervisningen
- at det organisatorisk er muligt at arbejde med dem
- at de hænger sammen med skolens overordnede strategi.

Man kan arbejde strategisk indenfor et eller flere indsatsområder. Vi vil dog altid anbefale, at man prioriterer strategisk arbejde med lærernes kompetenceudvikling. Det gør vi, fordi undersøgelser og projekterfaringer viser, at lærere både i grundskolen og på ungdomsuddannelserne efterspørger mere efter- og videreuddannelse og mere viden indenfor fagdidaktik.

Prioritering af indsatser

Det er vigtigt at være opmærksom på, i hvilken grad de forskellige indsatser har en effekt på lærernes praksis og elevernes dagligdag. Og hvad man som skole vil bruge sine resurser på.

- Hvilke indsatser har størst effekt på elevernes motivation?
- Hvad vil man som skole prioritere på den korte og på den lange bane?
- Hvad kræver det fx at lave en sprogdag i forhold til at klæde lærerne på til - og give dem tid til - at udvikle nye greb i undervisningen?

En sprogdag kan fx være med til at skabe positiv opmærksomhed på fremmedsprogene, at gøre dem synlige for eleverne, men varigheden er kort. Hvorimod nye greb i undervisningen kan virke mindre synlige, men potentielt kan de skabe varige forandringer i undervisningen.

Her er inspiration til forskellige indsatsområder:

Kompetenceudvikling af lærere

Det er en god idé, at ikke alene resursepersonen, men også resten af skolens fremmedsprogslærere får mulighed for at modtage fremmedsprogsdidaktisk opkvalificering. Fælles kompetenceudvikling giver et fælles sprog i sprogteamet og bevirker samtidig, at resursepersonen ikke står helt alene med sin viden og med det fulde ansvar for at løfte den nye viden ind i organisationen. Alle i sprogteamet kan byde ind.

Ny viden kan formidles via en fagdidaktisk artikel eller lignende, som alle sproglærere skal læse, et oplæg af resursepersonen, et kursus, m.m. Det vigtigste er, at lærerne har mulighed for i fællesskab at diskutere og at arbejde med de nye faglige og didaktiske input. En måde systematisk at arbejde med dette på er via læringsfællesskaber.

Vi har i projektet *Fremmedsprog, Forandring og Forankring* udviklet og afprøvet en model for strategisk kompetenceudvikling i grundskolen. I denne model indgår der en række aktiviteter og forskellige aktører som spiller sammen og understøtter hinanden. I projektet fik alle lærere nogle kortere kursusforløb i de samme didaktiske temaer som på sprogfagsvejlederuddannelsen så alle har et fælles didaktisk sprog.

Inspiration til kompetenceudvikling af lærere

Vi anbefaler følgende veje til mere fremmedsprogsdidaktisk viden:

- Der er mange emner og områder, man kan fokusere på inden for fremmedsprogsdidaktikken, men det er afgørende, i tråd med styredokumenter for fremmedsprogsfagene, at alle fremmedsprogslærere er opdaterede indenfor følgende emner: ordforråd, funktionel grammatik, mundtlighed, tværfaglighed og CLIL, flersprogethed og interkulturel kommunikativ kompetence. Endelig er er det vigtigt at holde sig opdateret indenfor den digitale udvikling.
- Skolen eller kommunen kan samle fremmedsprogslærere på tværs af sprogfag i fælles kursusforløb i fremmedsprogsdidaktik, da didaktikken ofte går på tværs af sprogfag. Det løfter ikke kun den enkelte lærer, men sikrer også mere viden og en større forståelse for de didaktiske og indholdsmæssige samspil mellem sprogfagene.

- Ligeledes kan en kommunal understøttelse bidrage til større sammenhæng i udviklingen af fremmedsprogsområdet på tværs af kommunens skoler. Se også vores anbefaling om kommunale sprogfagskoordinatorer.
- Også læringsfællesskaberne er en vigtig brik i den fremmedsprogsdidaktiske opkvalificering, idet der her arbejdes med praksisimplementering: Den nye viden omsættes til egen undervisning gennem udarbejdelse af konkrete arbejdsmetoder og undervisningsforløb i læringsfællesskabet. Se også vores anbefaling om læringsfællesskaber.
- Refleksionsaktiviteter fra lærerkognitionsfeltet, som vedrører læreres viden, holdninger og antagelser om egen praksis, kan være fordelagtige at anvende i den fremmedsprogsdidaktiske opkvalificering og kan bl.a. gøres brug af i læringsfælleskaber og lignende fora, hvor praksisudvikling er i fokus.
- Ny eller opdateret viden om centrale fremmedsprogsdidaktiske emner kan gives både via eksterne kurser og seminarer, men også gennem skolens resurseperson eller den kommunale konsulent.
- Deltagelse i NCFF's årlige konference og lignende arrangementer kan også tilvejebringe ny viden til fremmedsprogslærerne.

Følgende materialer og tilbud kan understøtte den fremmedsprogsdidaktiske opkvalificering:

- NCFF's pixier, som indeholder korte introduktioner til centrale didaktiske emner: flersprogethed, ordforrådstilegnelse, mundtlighed, funktionel grammatik, interkulturel kommunikativ kompetence, task-baseret sprogundervisning, strategisk kompetence og kommunikativ sprogundervisning. Der er også tilhørende aktionslæringsforløb til disse.
- NCFF's vidensbank – Viden om fremmedsprog (her finder man også NCFF's pixier)
- Emu.dk
- CFU'erne og professionshøjskolernes tilbud om kurser og efter- og videreuddannelse, heriblandt sprogfagsvejleder og øvrige PD-moduler inden for andet- og fremmedsprogsdidaktik.
- Københavns Universitet udbyder Master i Fremmedsprogsdidaktik – mif.ku.dk – som er rettet mod sproglærere fra alle uddannelsessektorer.

Hvad undersøgelser siger

I årene 2019-2020 igangsatte NCFF undersøgelser af sproglærere og -underviseres behov for opkvalificering af sproglige, didaktiske og faglige kompetencer samt deres muligheder for faglig opkvalificering. Undersøgelsen involverede 2.200 lærere og undervisere fra grundskolen, ungdomsuddannelser, læreruddannelse og universitet, som underviste i engelsk, fransk, spansk og tysk. Samlet set viser besvarelserne, at det især er faglig og didaktisk kompetenceudvikling, der efterspørges.

I projektet *Fremmedsprog, Forandring og Forankring* har NCFF spurgt 300 folkeskolelærere i engelsk, tysk og fransk fordelt på fem kommuner om, hvornår de sidst har modtaget fagdidaktisk opkvalificering. Ca. 25 % svarer "aldrig" og yderligere 25 % svarer "mere end 10 år siden". De nye lærere er klædt på fra læreruddannelsen i den nyeste didaktik, men de erfarne lærere mangler opdateret viden.

I NCFF's undersøgelser af pædagogikumkandidater indenfor sprogfagene i perioden 2021-2023 viser en forventning hos kandidaterne om de gennem pædagogikum vil styrke deres kompetencer i at vejlede elever i at tale og skrive fremmedsproget og få mere viden om hvordan digitale hjælpemidler kan understøtte elevernes sprogtilegnelse.

Find mere viden her.

Læringsfællesskaber

Vi anbefaler, at man som skole organiserer lærerne i sprogteams, som inkluderer lærere fra alle sprogfag inkl. engelsk og alle klassetrin, og at man etablerer et læringsfællesskab for lærerne. Et læringsfællesskab er en struktur, der fremmer kollegers samarbejde om undervisningen. Et samarbejde, der kan styrke elevernes oplevelse af sammenhæng og progression i sprogfagene.

I læringsfællesskabet mødes lærerne for i fællesskab at udvikle nye aktiviteter og forløb med afsæt i centrale fremmedsprogsdidaktiske emner eller relevant data. Herigennem skabes en øget bevidsthed om egen og andres praksis.

Det er måske indlysende, at det er vigtigt for forståelsen for og forankringen af ny viden, at man prioriterer at mødes og tale om den, udvikler undervisningen i fællesskab, afprøver den nye viden og derefter samler op på erfaringerne. Det sker dog ofte, at lærere kommer hjem fra et kursus og måske ændrer noget i egen praksis, men samtidig finder det svært at få den nye viden formidlet til kollegaerne. Her kan det at arbejde i et læringsfælleskab sikre vidensdeling og understøtte en bredere forankring af viden.

Sprogteamet kan fx mødes i to læringsfællesskaber årligt og her systematisk arbejde med forskellige fokusområder. Det kan være med udgangspunkt i modellen "Læringsfællesskabscirklen".

1. Første trin i modellen er fokus. Fokus kan fx være at se på mundtlighed – hvordan styrker vi elevernes mundtlige færdigheder? Man kan også se på mere kvantitative data som karakterer. Helt konkret kan fokus fx være en tekst, som sprogteamet skal læse, et oplæg af resursepersonen eller ledelsen eller et eksternt kursus.
2. Dernæst kommer første møde i læringsfællesskabet – her mødes sproggruppen og taler om de input, de har fået og udveksler synspunkter. Det er også her de beslutter, hvordan de vil afprøve den nye viden i undervisningen. Det kan være nogle enkelte øvelser eller et helt forløb. Sproggruppen kan vælge at afprøve det samme eller hver især lave forløb, øvelser, m.m.

3. Undervisningen er individuel, men nogle grundskoler arbejder med co-teaching og har derfor mulighed for sammen to og to at afprøve de nye øvelser eller forløb.
4. Andet møde i læringsfællesskabet er her, hvor lærerne samler op på erfaringer fra undervisningen og deler input fra eleverne. Herefter beslutter de om de skal fortsætte med at udforske og afprøve fx nye greb med mundtlighed i undervisningen eller om de skal kaste sig over et nyt emne.

Flere redskaber og resurser

Her er en række redskaber til at igangsætte, videreføre og facilitere fællessproglige læringsfællesskaber:

Pixier

Pixierne fra NCFF formidler viden om emner, der er centrale i fremmedsprogsundervisningen. De indeholder også spørgsmål til at igangsætte refleksion over egen og fælles praksis, herunder lærerkognitionsøvelser.

Hver af de fem pixier har også tilknyttet et mini-aktionslæringsforløb (find dem samlet her) om hvert emne, som lærerne kan arbejde med i egen undervisning.

Anvisninger/skabeloner om læringsfællesskaber

- Anvisninger/skabeloner, som kan bruges til mødestruktur og -facilitering: - Download eksempel på en dagsordensskabelon til møder i læringsfællesskabet- Download eksempel på møder i læringsfællesskabet

Andre resurser

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) og det nationale naturfagscenter ASTRA har samlet diverse redskaber og materialer til facilitering og understøttelse af læringsfællesskaber og teamsamarbejde.

EVA:

- Om læringsfællesskaber i grundskolen samt inspiration til skoleledere om læringsfællesskaber
- Om læringsfællesskaber på de gymnasiale uddannelser
- Om læringsfællesskaber på erhvervsuddannelserne

ASTRA:

- Om læringsfællesskaber på de gymnasiale uddannelser

Tre cases om læringsfællesskaber

Tre sprogfagsvejledere fra projektet *Fremmedsprog, forandring og forankring* giver her beskrivelser af, hvordan etableringen af læringsfællesskaber på deres skoler har bidraget til en positiv udvikling af fremmedsprogsundervisningen.

Læringsfællesskaberne har ifølge dem styrket samarbejdet mellem lærerne og givet en ramme for og indhold til den faglige udvikling. De beskriver samtidig de udfordringer, der følger med implementeringen af de nye tiltag.

De tre sprogfagsvejledere kommer fra tre forskellige kommuner og tre meget forskellige skoler:

- en skole for unge mellem 13 og 19 år
- en almindelig folkeskole i hovedstadsområdet
- en mindre landsbyskole

Download de tre cases

Udvikling og samarbejde i og mellem fagene

Det er vigtigt at udvikle sprogfagene i takt med ny viden om både fag og didaktik. Vi anbefaler derfor løbende at arbejde med udviklingsprojekter og andre lignende tiltag, som styrker sprogundervisningen og skaber fokus på sammenhæng i, men også mellem sprogfagene - og andre fag.

På det organisatoriske plan kan det fx være det at arbejde henimod, at alle elever minimum skal have været igennem to tværfaglige projekter, hvor sprog indgår, eller det kan være at lave et samlet indkøb af læringsmaterialer, der har et kommunikativt og funktionelt sprogsyn.

I undervisningen kunne man have fokus på temaer som:

- Flersprogethed
- Ordforrådstilegnelse
- Mundtlighed
- Funktionel grammatik
- Tværfaglighed og CLIL
- Digitale værktøjer

Et bredt og sammenhængende udbud af fremmedsprog

For at børn og unge kan opnå solide fremmedsprogskompetencer ud over engelsk, må der eksistere et bredt og sammenhængende udbud af sprogfag i kommunen og et godt samarbejde mellem de forskellige institutioner.

Det er med til at styrke den sproglige bredde i Danmark, hvis elever i grundskolen tilbydes både tysk og fransk og får mulighed for at tilvælge øvrige sprogfag som fx spansk og kinesisk. Ligeledes er det en fordel, hvis eleverne på ungdomsuddannelserne kan fortsætte med at lære de fremmedsprog, de har haft i grundskolen og har mulighed for at vælge øvrige fremmedsprog, hæve deres sprogfag eller vælge en studieretning, hvor de dygtiggør sig sprogligt.

Det er behov for, at flere elever vælger sprog til og opnår solide fremmedsprogskompetencer, som kan sættes i spil i deres fremtidige uddannelse og arbejdsliv.

Derudover at det vigtigt, at eleverne oplever en sammenhæng mellem sprog. En måde at opnå dette på, kan være at arbejde med brobygning i sprogfagene, implementere en flersprogethedstilgang eller understøtte tværsprogligt samarbejde.

Fransk eller tysk?

Når eleverne inden 6. klasse skal vælge, om de vil have fransk eller tysk som deres andet obligatoriske fremmedsprog, er det i mange kommuner - særligt i Jylland og på Fyn - ikke et reelt valg. Fransk som undervisningsfag eksisterer efterhånden kun på ganske få skoler og nærmest kun i hovedstadsområdet (se fx NCFF-publikationen Franskfagets udvikling gennem de sidste 10 år).

Et så bredt fremmedsprogsudbud som muligt er væsentligt både for Danmark, men også for den enkelte. Undersøgelser viser nemlig, at det at have et valg kan virke motiverende, hvorfor der er grund til at arbejde for at udbyde både fransk og tysk, og gerne også spansk eller andet som valgfag.

Tidlig tysk og tidlig fransk

For at styrke elevers sproglige kompetencer og motivation for at lære fremmedsprog har man flere steder i landet, især i Region Sønderjylland, valgt at introducere tysk fra 0. eller 3. klasse.

Yngre elever er generelt mere åbne over for at lære nye sprog, og det er lettere at påvirke deres udtale. Afhængig af lærernes sproglige færdigheder og didaktiske viden kan der være behov for at kombinere et sådant tiltag med efter- og videreuddannelse.

Få inspiration fra projektet *Tidlig sprogstart – fransk i 3. og 4. klasse*, som introducerer tidlig fransk på 8 grundskoler rundt om i landet. Projektet er støttet af midler fra NCFF, og projektets hjemmeside findes her.

Tysk, fransk og spansk som valgfag

Flere grundskoler har haft succes med at oprette 3-årige valgfag i fremmedsprog, da det har givet mulighed for at styrke fremmedsprogskompetencer og motivationen hos en bred målgruppe af elever. For nogle skoler har dette tiltag endda været vejen til at få lavet en fremmedsprogsstrategi. Også ift. dette tiltag kan der være behov for efter- og videreuddannelse.

Inden for de nuværende rammer har skoler mulighed for at tilbyde tysk og fransk som 3-årigt valgfag.

Øvrige sprogfag

Interessen for sprog og for at blive dygtig til sprog kan også stimuleres af, at eleverne i grundskolen, på ungdomsskoler og ungdomsuddannelser stifter bekendtskab med andre sprog end dem, der traditionelt udbydes, fx italiensk, kinesisk og russisk. Samfundet har brug for mennesker, der kan begå sig professionelt på andre sprog end engelsk, tysk og fransk.

Et styrket samarbejde mellem uddannelsesniveauer

Gode overgange styrker progressionen i sprogundervisningen og dermed elevernes sprogkompetencer, motivation og oplevelse af sammenhæng. Det gælder i grundskolen i overgangene fra indskoling til mellemtrin og fra mellemtrin til udskoling, og i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse og endelig i overgangen fra ungdomsuddannelserne til de videregående uddannelser.

Mulige tiltag:

- Oprettelse af sprogfagteams på tværs af sprog og uddannelsestrin i grundskolen.
- Brobygningsprojekter mellem grundskole- og ungdomsskoleniveau.
- Igangsætning af initiativer eller implementering af eksisterende tiltag, der retter sig mod karrierelæring i ungdomsuddannelserne.

Brobygning i grundskolen

Gode overgange i grundskolen kan bidrage til at sikre, at eleverne får det fulde udbytte af en tidlig sprogstart og kan fastholde deres motivation for at lære sprog. Det er også vigtigt, at sprogfagene arbejder sammen, så eleverne oplever, at deres generelle viden om sprog er

værdifuld og kan bruges i mange sammenhænge. Et stærkt sprogteam på den enkelte skole og netværk og læringsfællesskaber på tværs af skoler kan styrke dette område.

Brobygning fra grundskole til ungdomsuddannelse

NCFF har støttet forskellige brobygningsprojekter:

- I kan finde inspiration i det NCFF-støttede projekt *Brobyggende elevmøder som didaktisk design i tyskfaget* om brobygning mellem grundskole og gymnasium. Det indeholder 10 anbefalinger samt undervisningsmateriale, som bygger på ung-til-ung-formidling. Læs mere om projektet, og find anbefalinger og materialer.
- Filmen *Valdemar og AK lærer italiensk* handler om, hvad det vil sige at have et begyndersprog i gymnasiet. Filmen og det tilhørende materiale henvender sig især til 8. og 9. årgang i folkeskolen og viser helt realistisk, hvordan gymnasieelever i begyndersprog arbejder på mange forskellige måder med deres nye sprog både i skolen, hjemme og på rejser.

Netværk mellem grundskole og ungdomsuddannelser

Der er behov for, at lærere i grundskolen og på ungdomsuddannelserne taler sammen for at få øget kendskab til hinandens mål, vilkår og arbejdsmetoder og for at sikre de bedst mulige overgange for eleverne. Derfor anbefaler NCFF etableringen af lærernetværk og didaktiske samarbejder mellem grundskoler og ungdomsuddannelser.

Find inspiration til etablering af netværk i NCFF's Guide: *Netværk for sproglærere i kommunen – hvorfor og hvordan?*

Viden om brobygning

Vidensnotatet *Overgange og brobygning i fremmedsprogsfagene - En vifte af muligheder* giver et let tilgængeligt overblik over brobygning og overgange i fremmedsprog.

Notatet henvender sig til undervisere i grundskole og på ungdomsuddannelser, til lærerud-dannere på professionshøjskolerne og universitetsundervisere samt sprog-, og lærings- og fagkonsulenter. Det overblik og de praktiske eksempler, som præsenteres i dette notat, stammer fra NCFF's bevilgede projekter og kan være med til at kvalificere og inspirere arbejdet med brobygning og overgange i fremmedsprogsundervisningen.

Læs vidensnotatet

Et fokus på internationalisering og globalt medborgerskab i undervisningen kan bidrage til at øge elevernes motivation for fremmedsprog og deres interkulturelle viden og kompetencer. Det gælder fx for grundskoleelever, som får autentiske sprogoplevelser og kan blive motiverede til at lære fremmedsprog gennem internationale projekter; for gymnasielever, som gennem rejser, online udveksling, projekter og kontakt med internationale virksomheder ser fremmedsprog som et aktiv i deres fremtidige karriere; og for elever på erhvervsuddannelserne, som tager på ophold i udlandet og her lærer at se værdien af fremmedsprog.

Der eksisterer mange tilbud og portaler, som kan understøtte arbejdet med internationalisering. Nedenstående er ikke en udtømmende liste, men blot eksempler.

Internationalisering og verdensmål i undervisningen

Interkulturelle kommunikative kompetencer og fremmedsprogskompetencer er afgørende for at kunne agere internationalt og dermed også en forudsætning for at kunne realisere FN's verdensmål. Her er en liste over materialer med gode råd til, hvordan I kan arbejde med elevernes interkulturelle kommunikative kompetencer og FN's verdensmål i undervisningen samt eksempler på konkrete undervisningsforløb:

- NCFF's ***Pixi om Interkulturel kommunikativ kompetence***. Her kan I finde inspiration til at arbejde med interkulturel kommunikativ kompetence. Pixien har også et mini-aktionslæringsforløb tilknyttet om emnet i vores vidensbank.
- ***Digitale læremidler til udvikling af interkulturel kommunikativ kompetence - 9 anbefalinger til fremmedsprogsundervisningen i udskolingen***. Materialet giver inspiration til, hvordan digitale, men også en kombination af digitale og analoge læremidler, kan støtte op om en undervisning, der sigter mod at udvikle interkulturel kommunikativ kompetence.
- ***Verdensborger - Globalt udsyn og kulturel indsigt***. Publikationen er resultatet af NCFF-projektet *Digitale teknologier i fremmedsprogsundervisningen*, hvor lærere og elever fra i alt otte gymnasieskoler har eksperimenteret med og undersøgt anvendelsen af digitale teknologier i sprogfagene i perioden 2021-2023. Der gives i publikationen samlede anbefalinger om at tilrettelægge virtuelle udvekslingsforløb i undervisningen, inkl. opgaveforslag. Den samler også en stribe af praktiske råd til skoler og rektorer om at planlægge denne type udvekslinger og afværge de praktiske udfordringer, der er, når der skal samarbejdes på tværs af skoler, lande og tidszoner.
- ***Motivation for fremmedsprog - og FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling*** er et tværsprogligt projekt, der udvikler elevernes sproglige og

interkulturelle læring. Materialet er henvendt lærere, som ønsker at arbejde både med interkulturel forståelse og sprogindlæring - her med fokus på FN's Verdensmål. Det består af en kort indføring i teorien og konkrete forløb til henholdsvis engelsk-, fransk- og tyskundervisningen i udskolingen, som hver er understøttet af en tilhørende lærervejledning. Der er også lavet PowerPoint-præsentationer til hvert forløb.

- Det digitale læringssite om ***FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling*** for ungdomsuddannelserne. I finder konkrete forløb i engelsk, fransk, spansk og tysk. Forløbene om verdensmål 5 og 13 til sprogfagene fransk, spansk og tysk er udviklet i et samarbejde mellem gymnasielærere og Mellemfolkeligt Samvirke med støtte af NCFF.

Internationalisation at home

Man behøver ikke nødvendigvis at rejse ud for at skabe et internationalt miljø eller engagere elever i internationale aktiviteter. EU-kommissionen understøtter gennem deres programmer også internationale aktiviteter lokalt.

- eTwinning er en samarbejdsportal for skoler og institutioner i Europa. Her kan man få kontakt og oprette samarbejdsprojekter blandt andet med fokus på at lære og bruge fremmedsprog i autentiske sammenhænge. Portalen er tilgængelig på alle de europæiske sprog. Der findes danske eTwinningambassadører i hele landet, som yder gratis support og støtte til skoler og lærere, som vil i gang med eTwinning.
- Sprogassistenter: Studerende fra udlandet har mulighed for at søge praktik i Danmark og komme til at fungere som sprogassistenter i undervisningen. Man kan som skole oprette sig på www.schooleducationgateway.eu og dermed komme i kontakt med studerende fra andre europæiske lande.

Udveksling og rejser

Der findes mange andre tilbud om udveksling og rejser, som kan styrke elevers og læreres fremmedsprogskompetencer. Det kan man orientere sig i hos Erasmusprogrammerne.

Med det nye Erasmus-program 2021-2027 er det muligt at blive akkrediteret som organisation og dermed modtage økonomisk støtte, hvis man ønsker at styrke international udveksling og samarbejde. Dette indbefatter blandt andet følgende EVU-aktiviteter:

- Deltagelse i kurser eller andre uddannelsesaktiviteter i udlandet□
- Undervisningsophold, hvor der undervises på en partnerskole i udlandet
- Job-shadowing på en relevant institution i udlandet

Grundskoler og ungdomsuddannelser (o.a.) kan ansøge om at blive akkrediteret, men det kan en kommune også i form af en konsortieansøgning. Grundlaget er en Europæisk udviklingsplan, hvilket betyder at organisationen skal kunne identificere et udviklings- og internationaliseringsbehov.

Hvis man er akkrediteret, har man nem adgang til løbende at ansøge om mobilitetsaktiviteter.

Samarbejde med eksterne aktører

Samarbejde med eksterne aktører er alfa og omega, hvis fremmedsprogene skal ud i virkeligheden, og virkeligheden skal ind i fremmedsprogene. Det kan dreje sig om samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner, forældre, det lokale erhvervsliv, organisationer m.fl. Samarbejde med eksterne aktører skaber autenticitet i undervisningen og giver mulighed for at arbejde tværfagligt. Herudover styrkes sammenhængen mellem uddannelse og arbejdsliv.

Uddannelse og arbejdsliv

- Filmmaterialet *Gå ikke glip* sætter fokus på de mange muligheder, som kompetencer i fremmedsprog kan give gymnasieelever – både personligt og i deres videre studier, arbejdsliv og karriere, ligesom materialet også kan understøtte sproglærere på de gymnasiale uddannelser i deres arbejde. Find materialet i vores vidensbank
- Med undervisningsmaterialer målrettet karrierelæring i sprogfagene engelsk, fransk, italiensk, kinesisk, spansk og tysk ønsker NCFF at understøtte karrierelæringen på ungdomsuddannelserne. Find vores materialer til karrierelæring

Sprogcamps

Flere gymnasier arrangerer sprogcamps, som involverer et tæt samarbejde med erhvervslivet:

- Hjørring Gymnasium har stor succes med deres årlige sprogcamp, som har deltagere fra gymnasier i hele landet. Her møder eleverne sprogfolk fra universitetet, professionelle sprogfolk og repræsentanter fra erhvervslivet, deltager i workshops og dyster på deres sproglige kompetencer.
- Herning Gymnasium har ligeledes stor succes med at booste sprogfagene tysk, engelsk, fransk og spansk gennem deres Sprogfestival. Sprogfestivalen har et tæt samarbejde med universitetsfolk og det lokale erhvervsliv og har deltagere fra flere gymnasier i Region Midt.

Eksterne sprogstimulerende læringsmiljøer

Skoletjenesten udbyder i nogle regioner af landet sprogtilbud, som kan benyttes af hhv. folkeskoler og gymnasier. Disse kan evt. inspirere til lignende tiltag i egen kommune. Aabenraa Kommune har fx flere undervisningstilbud, hvor tysk indgår, rettet mod grundskolen.

I Hjørring Kommune findes blandt andet "Das Deutsche Haus" og "English House" som er eksempler på eksterne sprogstimulerende læringsmiljøer.

Sprogevents og konkurrencer

Sprogevents og andre aktiviteter, som sætter fokus på fremmedsprog, kan være motiverende og udviklende for de deltagende skoler og deres elever, men de kan også bidrage til at fremme interessen for området i den brede offentlighed og dermed sætte skub i en god udvikling og være med til at skabe en positiv diskurs om fremmedsprog.

Den Europæiske Sprogdag

Hvert år fejres fremmedsprogene i hele Europa den 26. september, og det kan være en god anledning for også at afholde en sprogdag på jeres skole.

På selve dagen og i ugerne op til er der events på skoler og uddannelsesinstitutioner, biblioteker og masser af andre steder. Målet er at skabe opmærksomhed på vigtigheden af sproglæring og på udbuddet af de sprog, der læres. Samtidig har sprogdagen også til formål at øge flersprogethed og interkulturel forståelse og opfordre til livslang sproglæring både i og uden for uddannelsessystemet.

Det Europæiske Center for Moderne Sprog (ECML) udvikler hvert år materialer, onlineressourcer og konkurrencer til dagen. Læs mere om sprogdagen og find inspiration.

Der findes flere etablerede konkurrencer, som man som skole eller kommune kan vælge at inkludere i det samlede udbud af fremmedsprogsindsatser. Her er et par eksempler:

- DM i fagene - "De Stolte Nørder" er en konkurrence for 7., 8. og 9. årgang i grundskolen. Konkurrencen dækker fagene: dansk, matematik, historie, biologi, fysik og engelsk. Konkurrencen er casebaseret og har anvendelsesorienteret læring i fokus. Konkurrencen er initieret af Danske Skoleelever og støttes af NCFF.
- OPU-konkurrencen er en konkurrence udviklet af UFM henvendt til erhvervsskolerne. I konkurrencen skal studerende på OPU-ophold (Oplæring i udlandet) lave en film eller skrive om deres oplevelser.
- Andre sprogkonkurrencer: Il-competition, Juvenes Translatores og Sprogliga - International Lingvistisk Olympiade

Sprogdiplomer

At tilbyde sproglige eksamener og sprogdiplomer er en måde at anerkende sproglige kompetencer på, hvilket kan virke motiverende for mange elever og studerende. De nedenstående sprogdiplomer er alle baseret på den Europæiske Referenceramme for Sprog (CEFR) og er internationalt anerkendte.

Engelsk

Cambridge English: Omkring 100 skoler, efterskoler og gymnasier i Danmark fungerer allerede som preparation centres for Cambridge English, som er et fleksibelt system af forskellige engelskeksamener, hvor man kan blive testet på flere niveauer.

Studieskolen i København er det eneste danske center, der tilbyder Cambridge English-eksamener. Mange af Cambridge-eksamenerne opfylder de sproglige adgangskrav for de fleste engelsksprogede universiteter.

Tysk

Das Deutsche Sprachdiplom, DSD, er et sprogprogram udviklet af det Tyske Kultusministerkonferenz og er tilbud til unge, som lærer tysk uden for Tysklands grænser. Kun få skoler i Danmark er i øjeblikket certificerede til at udbyde DSD: Tønder Gymnasium, Tønder Handelsskole, Sorø Privatskole og N. Zahles Grundskole.

Goethe- Zertifikat: Goethe instituttet har internationalt anerkendte tyskprøver, som udbydes af mange skoler, efterskoler og gymnasier i Danmark.

Fransk

Institut Français tilbyder DELF og DALF-eksamener, som er officielle eksaminer i fransk for udlændinge. Eksamensbeviser for DELF og DALF udstedes af det franske undervisningsministerium. DELF og DALF-eksamener udbydes af flere skoler, efterskoler og gymnasier rundt om i landet.

Elevperspektiver

Hos eleverne kan barriererne til tider synes større end motivationen for at lære fremmedsprog – også selvom mange elever, især de yngre, ofte udtrykker stor begejstring for det faktum, at med et fremmedsprog kan man tale med folk fra andre lande.

NCFF's elevperspektivundersøgelse fra 2023 viser netop dette: at eleverne værdisætter fremmedsprog positivt og gerne vil lære det. Undersøgelsen understreger desuden, at eleverne har vigtige og indsigtsfulde forståelser af og forestillinger om, hvorfor det er, man skal lære fremmedsprog, og hvad der motiverer dem til at lære fremmedsprog.

Undersøgelsen viser også, at eleverne ikke altid lader til at opleve den kommunikative sprogundervisning, som foreskrives af styredokumenterne for både grundskole og gymnasium. Dermed oplever eleverne ikke, at fremmedsprogsfagene giver dem det, de selv ser som formålet med fagene: at lære at kommunikere på et andet sprog. Det tyder på, at det stadig er en udfordring med at få den kommunikative sprogundervisning og det funktionelle sprogsyn udbredt i sprogundervisningen trods et stort fokus i uddannelsen af lærere på netop dette, hvilket igen kalder på mere efteruddannelse af lærerne.

Endelig peger elevundersøgelsen på en manglende eller måske usynlig forventningsafstemning i sprogfagene. Eleverne forstår ikke altid, hvad målene er med fremmedsprogsundervisningen. De tror, de skal blive perfekte til at tale sproget (og bliver skuffede, når det ikke sker); de forstår ikke altid, at det er en langvarig og krævende proces at lære et fremmedsprog, måske fordi mange oplever, at engelsk tilegnes nærmest naturligt ligesom førstesproget.

En måde, man som lærer kan arbejde mere eksplicit med elevernes forventninger og forestillinger om egen sproglæring og deres motivation, er ved hjælp af sprogcoaching.

Sprogcoaching

Sprogcoaching er en metode, som kan hjælpe elever med at sætte mål for læring i fremmedsprog. Metoden appellerer til elevens indre motivation.

Metoden er via et NCFF-støttet projekt afprøvet af fremmedsprogslærere på 10 gymnasiale uddannelsesinstitutioner. 30 lærere og 350 elever deltog i projektet. Erfaringerne fra projektet viser, at eleverne både får lyst til og mod på at lære fremmedsprog. Netop nu samarbejder NCFF og Studieskolen også om et projekt med sprogcoaching i grundskolen.

Håndbogen Sprogcoaching i NCFF's vidensbank giver en introduktion og praktisk vejledning til, hvordan I kan guide jeres elever til fx at tage ejerskab for egen læring og sætte realistiske mål, der motiverer dem i deres arbejde med sproget. Bogen er skrevet af sprogunderviserne Christoph Schepers fra Studieskolen og Charlotte Villefrance fra Allerød Gymnasium.

Hvad undersøgelsen siger

NCFF har på baggrund af mere end 200 fokusgruppeinterviews med elever fra grundskolen (3., 6. og 8. klasse) og de gymnasiale ungdomsuddannelser (1.g, 2.g og 3.g - stx, hhx og htx) undersøgt elevernes oplevelser af fremmedsprog og fremmedsprogsundervisningen - hvad motiverer, og hvad opleves som barrierer?

Undersøgelsen er udgivet som rapport i NCFF's vidensbank og findes også i en pixi-udgave.

Cases om sprogstrategisk arbejde

Sprogstrategisk arbejde på Skovvangskolen i Aarhus

Viceskoleleder og pædagogisk leder Frank Kjøge Stenholt Hansen fortæller i dette interview om skolens prioritering af fremmedsprog.

Kan du give en kort introduktion til jeres skole?

Skovvangskolen er en grundskole i Aarhus med 520 almenklasse- og 75 specialklasseelever. Eleverne i skoledistriktet kommer fra en meget bred blandet baggrund kulturelt, sprogligt og socio-økonomisk.

Skolen har en meget ambitiøs strategi for det sproglige område, hvilket kommer til udtryk ved, at der bl.a. arbejdes med tidlig introduktion til fransk og tysk i 3-4. klasse, særlige talenthold i fransk og tysk for de ældste elever samt muligheden for at vælge spansk som tredje fremmedsprog.

Hvad var jeres primære motivation for at arbejde strategisk med fremmedsprogsundervisning?

Sprogfagene har i en længere periode stået i skyggen af bl.a. naturfagene, der har fået massiv opmærksomhed i samfundet såvel som lokalt på skolen.

Vi ønskede som skole at ændre på dette, da vi oplever, at vores elever vokser op i en verden, der bliver mere og mere usikker. Vi tror på, at et svar på den usikkerhed er, at vores elever oplever, at der rundt i verden sidder andre unge med præcis de samme drømme, bekymringer og ønsker for fremtiden. For os er det at arbejde målrettet med den internationale dimension og derigennem sprogene en nøglekompetence at give vores elever i forhold til at kunne navigere i denne verden.

En anden motivation er, at vi ønskede at skabe et miljø for vores undervisere, hvor de faglige fællesskaber og relationer i forhold til sprogfagene fik en større plads, da vi

herigennem tænker, at eleverne vil kunne komme til at opleve en endnu mere motiverende undervisning i fremmedsprogene.

Så I stod altså overfor nogle udfordringer, før I iværksatte jeres strategi?

De to motivationer udsprang af, at vi oplevede følgende udfordringer:

- Eleverne gav udtryk for, at de oplevede særligt 2. fremmedsprog som en svær ting.
- Der manglede tilbud til de elever, der gerne ville gøre en ekstra indsats i sprogfagene.
- Vi var samtidig udfordret i forhold til ansættelse af nye lærere i særligt tysk og fransk.

Kan du kort beskrive hovedpunkter i jeres fremmedsprogsstrategi eller jeres indsats? Hvordan udviklede I den og hvilke tiltag har I implementeret for at styrke og forbedre skolens fremmedsprogsundervisning?

Vi har arbejdet med at skabe indsatser, der kan være med til at inspirerer andre skoler, og som vi selv bruger aktivt i vores strategiske arbejde med fremmedsprog. Der er udarbejdet indsatser på tre pædagogiske og økonomiske niveauer. De tre niveauer af indsatser er alle repræsenteret i vores sprogstrategi.

Hvilke resultater har I opnået indtil nu?

Den største succes i arbejdet med vores lokale sprogstrategi er, at vi har fået bundet sproglærerne sammen i nogle fagprofessionelle fællesskaber, der involverer både konkret udvikling af undervisning såvel som det sammen at skabe sproglige oplevelser ud af det faste klasserum. Den lokale sprogstrategi har samtidig været med til at understøtte, at flere sproglærere har fået kontaktflader ud over grundskolen, hvilket igen har været med til at udvikle de sproglige miljøer.

Det har gjort, at sproglærernes undervisning i dagligdagen såvel som ved særlige happenings understøtter, at eleverne i endnu højere grad trives og motiveres af undervisningen i fremmedsprogene.

Hvilke råd vil du give til andre skoler, der ønsker at arbejde strategisk med fremmedsprogsundervisning? Og kan du anbefale specifikke ressourcer og værktøjer, som andre kan bruge?

Vi har brugt dette værktøj, der er udviklet af Det Nationale Naturfagscenter ASTRA til at afdække kulturen blandt fremmedsprogslærerne på Skovvangskolen. Værktøjet er udviklet til naturfag, men kan lige så vel bruges til fremmedsprogene.

Det er derudover vigtigt, at skolens ledelse involverer sig selv i arbejdet med sprogfagene selvom, at ledelsen måske ikke har folk med en sproglig baggrund. Ledelsen involverer sig i forhold til at understøtte processerne, men overlader samtidiginitiativet til sproglærerne.

Sproglærerne skal opleve, at når de kommer med forslag og ideer, så vinder det hurtig indpas hos ledelsen, der så er meddesignende, når ideerne skal udmøntes.

Derudover er det vigtigt at se sproglærerne og deres fag både hver for sig, men også som en samlet gruppe – et sprogteam, der kan understøtte, bidrage og udfordre hinanden fagligt.

Skovvangskolens tre indsatser - til inspiration for andre

Basis (ingen ekstra udgifter for skolen)

- Parallellægning af lektioner på årgangene i sprogfagene, hvilket giver mulighed for holddeling (eks. niveaudeling) og co-teaching.
- Styrkelse af fagteammøderne, hvor der sættes fokus på det pædagogiske og didaktiske indhold. Det kan bl.a. være temaer som mundtlighed, didaktiske metoder som task-baserede opgaver m.m.
- Ledelsen deltager i fagteammøder.
- Afdækning af de forskellige sprogfags praksisser og udfordringer på skolen. Brug af denne som afsæt for udarbejdelse af en fælles sprogstrategi.
- Samarbejde med uddannelsesinstitutioner og virksomheder, hvor der er folk, der taler andre sprog. Disse folk bruges som inspirationskilder via kortere og længere oplæg for eleverne.
- Understøttende undervisning bruges til hold for de elever, der er særligt interesseret i fremmedsprog.
- Happenings på skolen, der skaber opmærksomhed på sprogfagene.

Basis+ (Op til 50.000 kr.)

- Understøttende undervisning bruges til at lave særlige hold i tysk og fransk, hvor de gennemfører DELF/GOETHE-forløb. Det kan evt. parallelægges på tværs af 8-9. klasse.
- Akkreditering hos Styrelsen for videregående uddannelser i forhold til at kunne modtage voluntører fra Den europæiske volontørtjeneste (EVS).
- Prioritering af tid til en fremmedsprogskoordinator – det behøver ikke være en medarbejder, der har en vejlederuddannelse.
- Oprettelse af spansk som ekstra valgfag ved brug af den understøttende undervisning.
- Understøttelse af arbejdet med den internationale dimension ved at lægge det ind i regi af fagteammøderne – dvs. giv lærerne tid til bl.a. at bruge eTwinning.
- Highlights i elevernes sprogundervisning – eksempelvis en Oscarfest.

Udvidede (Over 50.000 kr.)

- Uddannelse af en sprogfagsvejleder, m.m. i forhold til fremmedsprogene.
- Udvekslingsprojekter gennem bl.a. Nordplus og Erasmus.
- Partnerskabsaftaler med skoler i udlandet om udveksling.
- Officiel uddannelse af spansklærer.
- Indretning af faglokaler, hvor de fysiske rammer understøtter faget ved, at der eksempelvis er sætningsstartere/chunks i udsmykningen.
- Tidlig sprogstart i 3-4. klasse gennem små happenings.

Sprogstrategisk arbejde på AABC – hhx-gymnasiet i Aarhus

En artikel af fremmedsprogskoordinator Claus Zedlitz, lektor og fremmedsprogskoordinator

Fremmedsprog på gymnasiet er udfordret af vigende interesse på samme vis som i grundskolen og på videregående uddannelser. Det kalder på en koordineret og prioriteret indsats at styrke elevers interesse i og valg af fremmedsprog, og dette kan med held samles i en lokal sprogstrategi for skolen, som dels dokumenterer statistik og eksisterende indsatser på området, dels skitserer en række forslag, som ledelsen og bestyrelsen kan bruge som inspiration til nye tiltag. Denne artikel beskriver AABC hhx-gymnasiets sprogstrategiske arbejde, der tog sin begyndelse med et NCFF-støttet projekt i 2019.

Om AABC hhx-gymnasiet

AABC – hhx-gymnasiet er det største gymnasium i Aarhus med to store afdelinger i Risskov og Viby og med et stigende elevtal gennem en årrække. De to afdelinger startede i alt 30 nye klasser i 2024, og skolen har et samlet elevtal på 2000+ elever. Hhx-profilen har en tydelig international toning i formålsparagraffen, og fremmedsprog fremhæves som en integreret del af elevernes studiekompetence[1] i samarbejde med de økonomiske fag. Hhx har som den eneste gymnasiale uddannelse engelsk A som obligatorisk niveau, og eleverne opnår således ofte høje fremmedsproglige færdigheder på AA-niveau (engelsk-spansk/fransk) eller AB-niveau (engelsk-tysk).

Lærergruppen er forholdsvis heterogen og spænder over universitetsuddannede undervisere, der har erhvervserfaring inden for fremmedsprog samt magistre med kandidateksamen i et eller flere fremmedsprog. En række af skolens sproglærere bidrager desuden til udvikling inden for fremmedsprogsdidaktik i deres funktion som lærebogsforfattere,

deltagelse i opgavekommissioner og som beskikkede tilsynsførende i det gymnasiale pædagogikum. Som følge af de to afdelingers størrelse er der et veludbygget faggruppesamarbejde med en høj grad af videndeling og løbende intern efteruddannelse. Samtidigt har sprogfaggrupperne fået en række nye kolleger, der via gymnasiepædagogikum har opnået fagdidaktisk viden om fremmedsprog, der er med til at kvalificere faggruppernes udvikling og praksis.

Eleverne opnår pæne resultater, når man sammenligner i forhold til det nationale gennemsnit for skriftlige og mundtlige årskarakterer og eksamensresultater i fremmedsprog. En del af årsagen til dette kan sikkert findes i skolens placering i en universitetsby, hvor forældrenes uddannelsesniveau spiller ind, men trods dette klarer eleverne sig generelt godt i forhold til de socioøkonomiske referencer[2].

Baggrund og motivation

Skolen er vokset markant de senere år, men har ikke desto mindre set vigende interesse for at tilvælge sprogfag /deltage i sproglige aktiviteter. Gymnasiereformen i 2017 betød desuden et stop for den praksis, der tidligere havde været med at binde sprogfag som spansk A ind i en studieretning, hvilket betød et drastisk fald i antallet af elever med spansk A. AABC udbød igennem flere år den supersproglige studieretning med tre fremmedsprog, men opnåede ikke tilstrækkelig interesse til, at den kom op at stå. Samtidigt oplevede vi faldende interesse for vores globale studieretninger med undervisning i udvalgte økonomifag på engelsk og rejser til asien, og skolen stod således på et sted i 2019, hvor vi på trods af målrettede indsatser ikke nåede i mål med vores ønske om at booste elevernes motivation for at vælge fremmedsprog til.

Skolen besluttede på denne baggrund at søge midler hos NCFF til at udarbejde en sprogstrategi for skolen, som på kort og lang sigt skulle forsøge at vende udviklingen. Vi ønskede indsigt i elevernes mindset, og vi formulerede et bærende princip om, at hvis eleverne fravalgte sprog, skulle de gøre det på et informeret grundlag. Med andre ord skulle vi skrue kraftigt op for vores information om sprog.På samme tid skærpede vi vores fokus på, at vores elever både gør karriere *i sprog* (sprogstudier) vs. karriere *med sprog* (sprog som tillægskompetence) i en anerkendelse af, at mange af vores elever vælger økonomifag i deres videre studier. Kunne vi ikke få dem til at vælge sprog, kunne vi gøre vores til, at de opnåede høje sprogkundskaber i deres videre karriere.

Udvikling af strategi og implementering

Efter en bevilling fra NCFF, startede vi projektet "Karrierelæring og sprogstrategi på AABC" i efteråret 2019 med i alt 8 deltagende lærere på tværs af de to afdelinger.

Projektet bestod af tre overordnede aspekter. Dels var det nødvendigt at ***afdække og dokumentere*** skolens sproglige indsatser og resultater i en slags status for sprogområdet.

Herefter forsøgte vi at identificere, hvilke ***udfordringer*** der stod i vejen for at udvikle elevernes forståelse for og tilvalg af fremmedsprog.

Disse udfordringer kunne yderligere kategoriseres som strukturelle eller som kulturelle (herunder elevers opfattelse af fremmedsprog). Endelig ønskede vi at oprette et idekatalog med en række ***anbefalinger***, som gymnasieledelsen kunne lade sig inspirere af og plukke fra, alt efter aktuelt økonomisk råderum og skolens prioritet af indsatsområder.

Samtidigt definerede vi en række ***mål***, der i vores optik ville være med til at bane vejen for en styrket indsats på fremmedsprogsområdet (figur 1, screenshot fra rapporten):

2. Mål for fremmedsprogsområdet

Det kræver en målrettet indsats at løfte vores ambitioner på fremmedsprogsområdet. Følgende mål kan formuleres for Aarhus Handelsgymnasiums sprogstrategiske indsats på kort og langt sigt:

A) **Skolens forskellige sprogindsatser skal koordineres systematisk.**
Der oprettes en koordinatorfunktion for fremmedsprog (jf. bilag 3) til dette formål på hver af skolens gymnasiale afdelinger. Koordinatorerne skal bidrage til, at fremmedsprog får en mere markant plads i skolens overordnede strategi og sikre, at anbefalingerne i dette strategipapir omsættes til praksis i det omfang, det er muligt. Koordinatorerne samarbejder om at iværksætte og sikre sprogaktiviteter på tværs af de to afdelinger.

B) **Eleverne skal være klædt godt på til at foretage karrierevalg, der involverer fremmedsprog.**
Det bærende princip skal være, at eleverne ikke fravælger sprog pga. manglende viden om sprogfags indhold og karriereperspektiver. Det oprettede karrierelæringssite skal videreudvikles løbende. Der etableres ambassadørkorps med dimittender, der efter Studentereksamen beskæftiger sig med sprog på den ene eller den anden måde.

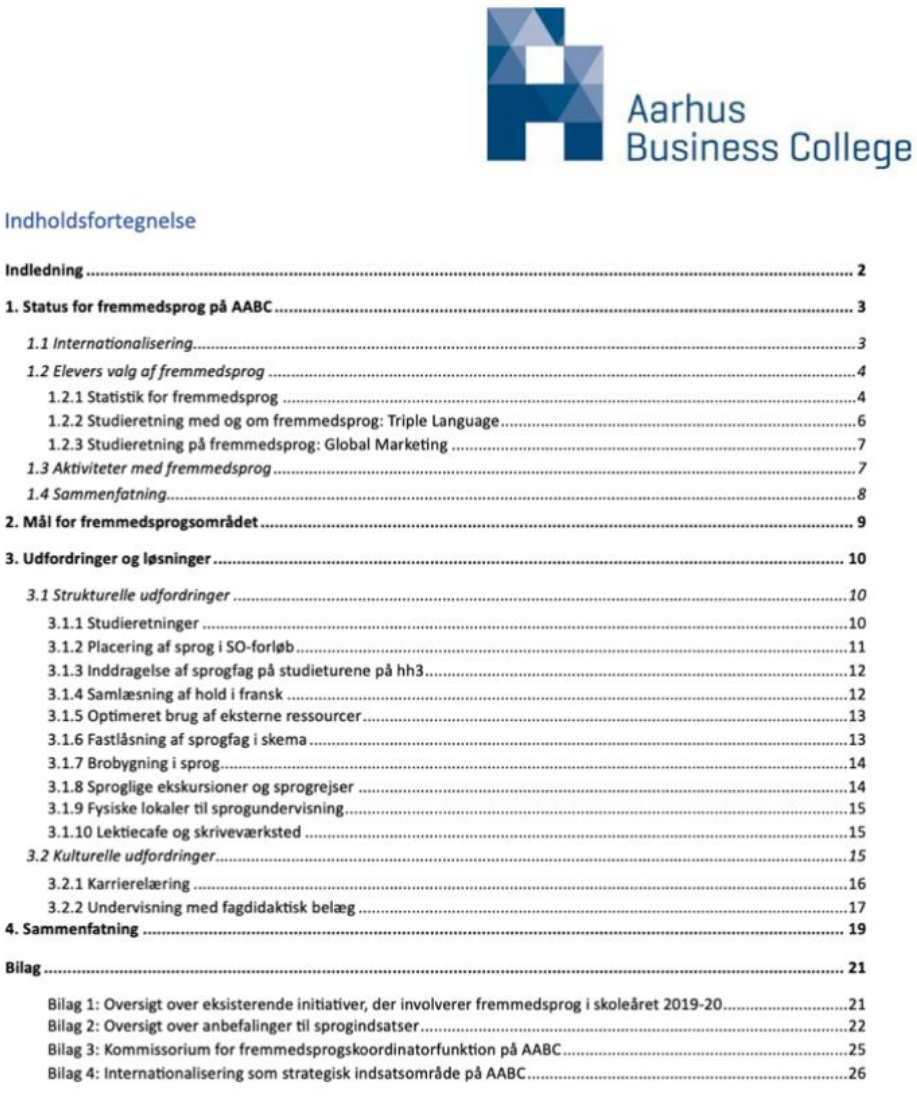
C) **Det skal gøres mere attraktivt for eleverne at vælge en supersproglig studieretning.** Dette indebærer, at vi ansøger UVM om dispensation til at erstatte afsætning A med tysk A i den supersproglige studieretning.

D) **Muligheden for at udbyde en studieretning med Global Marketing, hvor der undervises på både engelsk og tysk i udvalgte fag, skal undersøges.**
Samtidigt skal der arbejdes på at tydeliggøre forskellen mellem studieretningerne Triple Language og Global marketing.

E) **Der skal afsættes særskilte puljemidler til at fremme tiltag inden for sprogområdet.**
Sprogkoordinatorerne udfærdiger budget for aktiviteter i det kommende skoleår og indgår i dialog med ledelsen om allokering af ressourcer.

Figur 1: Figur 1: Mål for fremmedsprogsområdet på AABC (2019)

Figur 2 herunder viser rapportens indholdsfortegnelse med yderligere detaljering af underpunkter i de tidligere nævnte kategorier, her gengivet i afsnit 1 og 3, samt ikke mindst bilag 2 med skitsering af anbefalinger i et idekatalog (figur 3).

Aarhus
Business College

Indholdsfortegnelse

Indledning **2**

1. Status for fremmedsprog på AABC **3**

1.1 Internationalisering *3*
1.2 Elevers valg af fremmedsprog *4*
1.2.1 Statistik for fremmedsprog 4
1.2.2 Studieretning med og om fremmedsprog: Triple Language 6
1.2.3 Studieretning på fremmedsprog: Global Marketing 7
1.3 Aktiviteter med fremmedsprog *7*
1.4 Sammenfatning *8*

2. Mål for fremmedsprogsområdet **9**

3. Udfordringer og løsninger **10**

3.1 Strukturelle udfordringer *10*
3.1.1 Studieretninger 10
3.1.2 Placering af sprog i SO-forløb 11
3.1.3 Inddragelse af sprogfag på studieturene på hh3 12
3.1.4 Samlæsning af hold i fransk 12
3.1.5 Optimeret brug af eksterne ressourcer 13
3.1.6 Fastlåsning af sprogfag i skema 13
3.1.7 Brobygning i sprog 14
3.1.8 Sproglige ekskursioner og sprogrejser 14
3.1.9 Fysiske lokaler til sprogundervisning 15
3.1.10 Lektiecafe og skriveværksted 15
3.2 Kulturelle udfordringer *15*
3.2.1 Karrierelæring 16
3.2.2 Undervisning med fagdidaktisk belæg 17

4. Sammenfatning **19**

Bilag **21**

Bilag 1: Oversigt over eksisterende initiativer, der involverer fremmedsprog i skoleåret 2019-20 21
Bilag 2: Oversigt over anbefalinger til sprogindsatser 22
Bilag 3: Kommissorium for fremmedsprogskoordinatorfunktion på AABC 25
Bilag 4: Internationalisering som strategisk indsatsområde på AABC 26

Figur 2: Figur 2: Rapportens indholdsfortegnelse (screenshot)

Bilag 2: Oversigt over anbefalinger til sprogindsatser

Projektgruppen anbefaler, at der iværksættes en række initiativer, der kan være med til styrke fremmedsprog på Aarhus Handelsgymnasium. Herunder opsummeres rapportens anbefalinger, og der gives forslag til tidsplan for implementering og succeskriterier for at sikre en forankring i organisationens strategiske indsats på sprogområdet.

Anbefaling	Tidsplan	Succeskriterier
Oprettelse af fremmedsprogskoordinatorfunktion på VE og VI	Oktober 2020	Koordinator er udpeget på begge afdelinger. Kommissorium er aftalt.
Etablering af struktur for årlige statusmøder med gymnasieledelsen samt faggruppekoordinatorerne mhp. at identificere sprogindsatser på kort og langt sigt.	Oktober 2020	Møderække er aftalt. Faggruppekoordinatorer er indkaldt til startmøde af fremmedsprogskoordinator.
Allokering af puljemidler, der kan søges til at eksperimentere med sprogdifferentierede hold /mindre valghold	Efterår 2020	Der er afsat en samlet pulje på 300 timer, som fremmedsprogslærere kan søge til udvikling af forløb
1.2.2 Udvikling af konceptdag for information om sproglige studieretninger	Forår 2021	VE og VI har udviklet et koncept med forslag til konkret indhold og placering i grundforløb til afvikling i september 2021
3.1.1 Forsøg med Triple Language, hvori vi sænker niveau A i afsætning til niveau B for at give plads til obligatorisk tysk A	Efterår 2021	Tilpasning af studieretningsbeskrivelse udfærdiges ifm. udbud af studieretning 2021.
3.1.1 Udkast til global studieretning med delvis undervisning i studieretningsfag på tysk	Forår 2021	Skolen har undersøgt, hvilken faglig opkvalificering, der er nødvendig, og hvilke lærere, der kunne være interesseret i at undervise på tysk.
3.1.1 Etablering af samarbejde med tyske uddannelsesinstitutioner på A-niveau som sparring til en global studieretning med dele af undervisningen på tysk.	Forår 2021	Møde med skolens internationale koordinator, Lone Hansen, er afholdt for at afklare hvilke muligheder, der eksisterer
3.1.1. Samarbejde med kommunikationsafdelingen på AABC om at tydeliggøre de globale og sproglige studieretninger på baggrund af fokusgruppeinterviews med elever	Forår 2021	Faggruppekoordinatorer er indkaldt til møde om ordlyd. Møde afholdt med kommunikationsafdeling med præsentation af forslag til ny ordlyd. Fokusgruppeinterviews med 5-10 elever på VE og VI er afholdt

Figur 3: Figur 3: Bilag 2, Idekatalog med anbefalinger, side 1 (screenshot)

Resultater og erfaringer

AABCs gymnasieledelse har vist stor velvilje til at implementere en række af de anbefalede indsatser, og der blev straks allokeret timer til oprettelse af en funktion som fremmedsprogskoordinator på begge afdelinger.

Og så kom covid 19… og vendte op og ned på alt skolearbejde, sprogrejser og ikke mindst økonomiske prioriteringer fra uddannelsesstedernes side. Efterfølgende har det været en udfordring at opnå særskilt prioritering i skolens strategiske indsatsområder, der i meget høj grad har fokuseret på elevtrivsel og på det seneste også generativ AI.

Ikke desto mindre er det de seneste to år lykkes de to fremmedsprogskoordinatorer at afholde strukturerede møder med faggruppeledere løbende, der er udarbejdet årshjul for sproglige aktiviteter, der er oprettet et sprogsite til eleverne, hvor de informeres om muligheder og tilbud inden for fremmedsprog (fx sprogrejser og sprogcertifikater), og om karriereveje med sprog. Der afholdes løbende interne fagdidaktiske kurser i fremmedsprog og skolen forsøger at deltage i sprogaktiviteter via NCFF (fremmedsprogsambassadører, konkurrencer) mv.

Sprog profileres nu også særskilt i vores Åben Hus-arrangementer, og der er pt. pågående arbejde med at skabe en ny studieretning med væsentlige fremmedsproglige elementer. Dette hænger sammen med vores forgæves forsøg på at oprette en supersproglig studieretning (tre sprog på A-niv.), koblet med en (post-covid?) tendens til, at eleverne fravælger de globale studieretninger, som for første gang i en årrække ikke blev oprettet i skoleåret 2023-24 på nogen af afdelingerne.

Der er åbenlyst behov for en gentænkning af fremmedsprogsindsatsen på skolen. Derfor arbejder vi pt. på en revidering af sprogstrategien i en 2024-udgave, som præsenteres for ledelsen i september 2024.

Anbefalinger og råd

Udarbejdelsen af en fremmedsprogsstrategi er et godt og nødvendigt udgangspunkt for at arbejde med at understøtte sprogindsatser på et gymnasium.

Der er god støtte at hente ved henvendelse til NCFF for inspiration til, hvordan man kan starte dialogen med den lokale ledelse, og for kontakt til andre skoler, der har gjort sig erfaringer på området. Det er nødvendigt at prioritere dette arbejde økonomisk og praktisk ved at nedsætte et kommissorium for en sprogkoordinatorfunktioner, således at der afsættes timer til dels at kortlægge nuværende indsatser og udfordringer, dels formulere målsætninger (kort og lang sigt), og dels at producere et idekatalog med forslag til indsatser på fremmedsprogsområdet.

[1] Hhx-bekendtgørelsen https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2013/777

[2] https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Topics/5.aspx